

Vammaispalvelulain mukaisten
kuljetuspalvelujen soveltamisohjeet
Pohjois-Savon hyvinvointialueella
1.1.2023 alkaen

Vammaispalvelut

Sisällys

1 VAIKEAVAMMAISTEN KULJETUSPALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN	3
2 KULJETUSPALVELUJEN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET	3
3 KULJETUSPALVELUJEN PALVELUTARPEEN ARVIOINTI	4
4 KULJETUSPALVELUJEN SISÄLLÖN MÄÄRITYKSIÄ.....	5
5 KULJETUSPALVELUJEN KÄYTTÄMINEN 1.1.2023 - 30.9.2023	7
5.1 Matkojen tilaaminen ja yhdistely MYK-alueella.....	7
5.2 Iisalmi, Kiuruvesi, Sonkajärvi ja Vieremä.....	8
5.3. Lapinlahti, Rautavaara, Joroinen	8

Vammaispalvelut

---

1 VAIKEAVAMMAISTEN KULJETUSPALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN

Vammaispalvelulain (380/1987) 8 §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Pohjois-Savon hyvinvointialue vastaa alueensa asiakkaiden vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelujen järjestämisestä.

Vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut on järjestettävä siten, että vammaisilla henkilöillä on samankaltaiset ja yhdenvertaiset oikeudet liikkua, kuin muillakin yhteiskunnan jäsenillä. Kuljetuspalveluilla turvataan vaikeimmin vammaisille henkilöille kohtuulliset liikkumismahdollisuudet samoin kustannuksin kuin muille kansalaisille.

Hyvinvointialueella on oikeus valita kuljetuspalvelujen järjestämistapa. Hyvinvointialue voi järjestää kuljetuspalvelut omana toimintana, taksikuljetuksena, kutsutaksikuljetuksena, yhteiskuljetuksena, palveluliikennettä hyväksikäyttäen tai matkojen yhdistelykeskuksien avulla tai näiden kaikkien yhdistelmänä. Pohjois-Savon hyvinvointialue järjestää alueellansa vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut ostopalvelusopimustensa mukaisesti.

2 KULJETUSPALVELUJEN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET

Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan vammaispalvelulain 2 §:n mukaan henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoritua tavanomaisista elämän toiminnoista. Pitkäaikaisesta tilasta on kyse silloin, kun vammasta tai sairaudesta aiheutuva haitta kestää yli vuoden. Tämän lisäksi ainoastaan vaikeavammaisella henkilöllä on subjektiivinen oikeus vammaispalvelulain tarkoittamiin kuljetuspalveluihin.

Vammaispalvelulain mukaisissa palveluissa vaikeavammaisuus määrittyy kunkin palvelun suhteen eri tavoin vammaispalvelulaissa- ja asetuksessa määritellyin perustein.

Kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia (VpA 5 §).

Kuljetuspalveluina tulee järjestää jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset, joita ovat työssä käymisestä ja opiskelusta aiheutuvat kuljetukset sekä asioimiseen, yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja virkistykseen liittyvät kuljetukset tai muun sellaisen syyn vuoksi tarpeelliset jokapäiväiseen elämään liittyvät kuljetukset. Jokapäiväiseen elämään kuuluvia kuljetuksia ovat vaikeavammaisen henkilön asuinkunnan alueella tapahtuvat tai lähikuntiin ulottuvat kuljetukset. (VpA 4 §.) Oikeuskäytännössä lähikunnan on pääsääntöisesti katsottu tarkoittavan asuinkunnan maantieteellisiä rajakuntia. Kuljetuspalveluja on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi vähintään 18 yhdensuuntaista jokapäiväiseen elämään kuuluvaa matkaa kuukaudessa (VpA 6 §). Mikäli vaikeavammaisen henkilön matkojen tarve on 18 matkaa suurempi, on kuljetuspalvelutarpeesta ja matkan tarkoituksesta

---

Vammaispalvelut

---

annettava yksityiskohtainen selvitys. Lisäksi lisämatkojen on liityttävä vammaispalvelulain 8 §:n mukaisesti tavanomaisiin elämäntoimintoihin.

Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään, jos vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai tukitoimia muun ensisijaisen lain nojalla. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaiset kuljetuspalvelut ovat ensisijaisia suhteessa vammaispalvelulain mukaisiin kuljetuspalveluihin, mikäli ne ovat riittäviä ja asiakkaalle sopivia. Vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut tulevat kyseeseen silloin, jos ensisijaisilla palveluilla ja tukimuodoilla ei voida poistaa vammasta aiheutunutta tarvetta tai haittaa. Pääasiassa ikääntymisestä johtuva liikuntakyvyn aleneminen ei ole peruste vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun myöntämiselle. Kuljetuksia ei järjestetä vammaispalveluna silloin, jos henkilö saa vammautumisen johtuen matkakustannusten korvauksia vakuutuslainsäädännön perusteella. Vammaispalvelukuljetuksina ei järjestetä myöskään KELA:n korvauksien piiriin kuuluvia terveydenhuollon matkoja tai koulumatkoja. Koulukuljetukset kuuluvat kunnan perusopetuksen järjestämisvastuulle.

3 KULJETUSPALVELUJEN PALVELUTARPEEN ARVIOINTI

Hakeminen

Kuljetuspalveluja haetaan kuljetuspalveluhakemuksella, joita on saatavilla hyvinvointialueen www-sivuilta ja alueellisista vammaispalvelukeskuksista. Hakemuksen liitteenä tulee toimittaa sellainen lääkärinlausunto, josta ilmenee hakijan sairaus tai vamma, arvio haitta-asteesta ja sen pitkäaikaisuudesta sekä kuvaus tämän hetkisestä liikkumis- ja toimintakyvystä ja mahdolliset kuntoutumisen suunnitelmat. Mikäli kuljetuspalveluja haetaan työ- tai opiskelumatkoihin, tulee hakemukseen liittää työ- tai opiskelutodistus.

Palvelutarpeen arviointi

Kuljetuspalvelutarpeen arviointi perustuu asiakkaan elämäntilanteeseen, elinympäristön ja hänen vammastaan ja/tai sairaudestaan aiheutuvan toimintarajoitteen kartoittamiseen. Palvelun tarpeen arvioinnissa huomioidaan liikunta- ja muuta toimintakykyä kuvaavat asiantuntijalausunnat sekä akkaan liikkumismahdollisuudet hänen omassa asuin- ja toimintaympäristössään. Lausunnot huomioidaan kuljetuspalvelupäätöksen ratkaisussa.

Asiakkaan palvelutarpeen arvioimiseksi tehdään tarvittaessa kotikäynti. Arvioitaessa kuljetuspalvelujen tarvetta selvitetään mm. asiakkaan liikkumisessa käytettävien apuvälineiden tarve, joukkoliikenneyhteydet, matkat pysäkille, asiakkaalle tärkeiden palvelujen sijainti. Arviointia tehtäessä selvitetään myös esteettömän joukkoliikenteen kuten palveluliikenteen käyttömahdollisuus.

Koematka

Sen selvittämiseksi, aiheuttaako asiakkaan vamma tai sairaus kohtuuttoman suuria vaikeuksia joukkoliikenteessä, voidaan joissakin tapauksissa tehdä koematka. Koematkan aikana fysioterapeutti tai muu soveltuva ammattihenkilö matkustaa asiakkaan kanssa yhdessä joukkoliikennevälineellä. Tarkoituksena on arvioida, minkälaisia vaikeuksia matkan aikana ilmenee ja ovatko ne niin suuria, että joukkoliikenteen käyttäminen olisi asiakkaalle kohtuuttoman vaikeaa. Koematkan käyttäminen palvelutarpeen arviointikeinona on

---

Vammaispalvelut

---

tarkoituksenmukaista silloin, kun muulla selvityksellä ei saada riittävän tarkkaa tietoa asiakkaan toimintakyvystä joukkoliikenteessä.

Työ- ja opiskelumatkat

Työ- ja opiskelumatkoihin tarvittavat kuljetuspalvelumatkat myönnetään pääsääntöisesti tavanomaiselle työssäkäynti- ja opiskelualueelle. Työmatkoina korvataan asunnon ja työpaikan väliset matkat. Matkoja ei myönnetä työnantajan määräyksestä tapahtuviin työn tekemiseen eikä yritystoimintaan liittyviin matkoihin. Kuljetuspalveluja voidaan myöntää opiskelumatkoihin silloin, kun opiskelu on tutkintoon johtavaa tai voi parantaa asiakkaan työllistymismahdollisuuksia. Tällaista opiskelua on myös vammaisten opiskelijoiden valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus. Harrastusluonteiseen opiskeluun kuljetuspalveluja ei myönnetä.

Oman auton vaikutus kuljetuspalveluihin

Mikäli henkilö on saanut auton hankkimiseen vammaispalvelujen avustusta tai autoverolain mukaista autoveron palautusta, voidaan harkinnan mukaan rajoittaa kuljetuspalvelumatkojen käyttäminen tilanteisiin, joissa oman auton käyttö on estynyt. Asiakkaan tulee antaa selvitys, jos auton käyttö on estynyt joko kokonaan tai tilapäisesti.

Kuljetuspalvelujen käyttäminen oleskelu- ja vierailupaikkakunnassa

Kuljetuspalveluja voidaan myöntää käytettäväksi varsinaisen kuljetuspalvelun järjestämisalueen ulkopuolelle asiakkaan pitkäaikaisen toisella paikkakunnalla oleskelun vuoksi, esimerkiksi opiskelu tai palveluasuminen. Kuljetuspalveluina ei kuitenkaan myönnetä matkoja asiakkaan kotikunnasta oleskelukuntaan. Oikeudesta käyttää kuljetuspalveluja oleskelukunnassa tehdään viranhaltijapäätös. Asiakkaan on siis aina haettava tätä oikeutta erikseen.

Vierailupaikkakunnalla asiakkaalla on mahdollista käyttää hänelle myönnettyä kuljetuspalvelua. Tällöin korvataan vain vierailupaikkakunnan sisällä suoritettavat matkat. Nämä matkat sisältyvät asiakkaalle myönnettyyn kokonaismatkamäärään.

Päätös kuljetuspalvelujen myöntämisestä

Kirjallisen päätöksen kuljetuspalvelujen myöntämisestä tekee vammaispalvelujen viranhaltija. Päätökseen kirjataan kaikki kuljetuspalveluina myönnettävät palvelut ja erillisoikeudet. Kuljetuspalvelut myönnetään joko toistaiseksi tai määräajaksi asiakkaan kuljetuspalvelutarpeen ja toimintakyvyn mukaan. Päätös tarkistetaan aina, kun asiakkaan olosuhteet muuttuvat ja/tai asiakkaan palvelusuunnitelman päivityksen yhteydessä. Asiakkaalla on velvollisuus ilmoittaa vammaispalveluihin olosuhteissaan tapahtuvissa muutoksista, joilla on vaikutusta kuljetuspalvelujen tarpeeseen ja myöntämisperusteisiin. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi toimintakyvyn muutokset, pitkäaikaishoitoon siirtyminen, muutto toiselle paikkakunnalle ja liikkumisen apuvälineitä (esim. pyörätuoli) koskevat muutokset.

4 KULJETUSPALVELUJEN SISÄLLÖN MÄÄRITYKSIÄ

Vammaispalvelut

Yhdensuuntainen matka ja omavastuuosuus

Asiakkaalle myönnettävät matkaoikeudet ovat yhdensuuntaisia matkoja. Yhdensuuntainen matka päättyy eri osoitteeseen kuin mistä se on alkanut. Paluu kotiin tai matkan jatkuminen yhdestä asiointiosoitteesta toiseen on toinen yhdensuuntainen matka. Asiakas maksaa kuljetuspalvelumatkastaan omavastuuosuuden, jonka suuruus määräytyy joukkoliikenteen taksojen mukaan. Omavastuuosuus maksetaan jokaisesta yhdensuuntaisesta matkasta.

Porrasvetolisä

Vammaispalvelujen osana asiakkaan kuljetuspalveluja voidaan myöntää/ korvata porrasvetolisä, mikäli asiakas tarvitsee satunnaisesti avustusta ja kuljetusta siten kuin on avustamislisän kohdalla kuvattu sekä lisäksi häntä vedetään käsivoimin tai erityisen CE-merkityn porraskiipeijän avulla rakennuksen sisällä olevissa portaissa tai luhtikäytävällä varustetun kerrostalon ulkopuolella olevissa portaissa.

Matkan aikana tapahtuva pysähdysaika

Yhdensuuntaiseen matkaan voi sisältyä yksi matkan aikana tapahtuva pikainen pysähdys, enintään 15 minuutin mittainen, reitin varrella. Pikaisena pysähdyksenä voi olla käynti pankkiautomaatilla, kirjeen postitus yms. Kuljetuspalvelumatkaan ei kuulu matkan alussa tai sen pääteosoitteessa tapahtuva odotus, jonka asiakas maksaa kokonaisuudessaan itse.

Erillisoikeudet

Kuljetuspalvelun toteuttamiseksi tarvittavien erillisoikeuksien tarpeen on johdettava kuljetuspalveluasiakkaan vammasta tai sairaudesta. Jokaisen erillisoikeuden tarve arvioidaan erikseen ja myönnetty erillisoikeus on kirjattu asiakkaalle tehdyssä kuljetuspalvelupäätöksessä.

Vaikka hyvinvointialueella on oikeus päättää kuljetuspalvelujen järjestämistavasta, vammaisella henkilöllä on mahdollisuus vaatia palvelua järjestettäväksi hänelle sopivalla yksilöllisellä tavalla. Tämä tarkoittaa sitä, että hyvinvointialueen on tehtävä myös palvelun järjestämistapaa koskevien vaatimusten osalta yksilöhuollon päätös. Järjestämistapaa koskevia päätöksenvaraisia asioita voivat olla esimerkiksi vaatimus vakiotaksista (vammainen henkilö haluaa käyttää tuttua samaa taksinkuljettajaa), siitä, että vammaisen henkilön yksilölliset tarpeet huomioon ottaen hänen matkojaan ei yhdistellä, siitä, että vammainen henkilö vapautetaan tilaamasta taksia matkojen yhdistelykeskuksen kautta tai joku muu sellainen tapa järjestää kuljetuspalveluja, joka turvaa henkilön yksilölliset tarpeet liikkumisen sekä huomioi hänen vammansa tai sairautensa aiheuttamat rajoitukset liikkumisessa. (THL vammaispalvelujen käsikirja/Kuljetus- ja saattajapalvelu)

Saattajapalvelu

Vammaispalvelulain 8 §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle tarvittaessa kuljetuspalveluihin liittyvät saattajapalvelut. Saattajapalvelun sisältöä ei ole määritelty tarkemmin lainsäädännössä. Saattajapalvelun voidaan katsoa tarkoitettavan välittömästi ennen matkaa, matkan aikana ja välittömästi matkan jälkeen tapahtuvaa avustamista. Saattajapalvelusta ei voida periä maksua. Saattajapalvelun tarkoituksena on mahdollistaa kuljetuspalvelujen käyttö. (THL vammaispalvelujen käsikirja)

Vammaispalvelut

Saattajapalvelu on tarkoitettu välittömästi kuljetuspalveluihin liittyvässä liikkumisessa avustamiseen. Saattajapalvelun laajuus riippuu siitä, millä tavoin saattajapalveluilla voidaan tukea vaikeavammaisen henkilön omatoimista suoriutumista tai selviytymistä. Hakijalla on saattajapalveluihin samanlainen subjektiivinen oikeus kuin kuljetuspalveluihin. (THL vammaispalvelujen käsikirja/oikeuskäytännöt)

Saattajapalvelu myönnetään, mikäli henkilö tarvitsee toisen henkilön apua niin paljon, että taksin kuljettajan antama apu ei ole riittävä. Saattajapalvelun tarkoituksena on mahdollistaa kuljetuspalvelujen käyttö, eikä sitä voida ulottaa muihin tarkoituksiin esimerkiksi avustamiseen kaupassa tai asioinnissa. Saattajapalvelun tarpeen arvioi vammaispalvelujen viranhaltija kuljetuspalvelupäätöstä tehdessä tai myöhemmin asiakkaan avun tarpeen lisääntyessä. Saattajapalvelun tarvetta arvioitaessa päätöksenteossa otetaan huomioon asiakkaalle jo myönnettyt kuljetuspalvelut (esim. avustamislisä).

Oikeudesta saattajaan ja saattajapalvelun järjestämistavasta tehdään viranhaltijapäätös. Perusteena tulee olla asiakkaan terveydentila ja toimintakyky. Asiakkaan oikeus saattajaan tulee toteutua siten, että asiakas todellisuudessa pystyy käyttämään hänelle myönnettyjä matkoja. Tämä huomioidaan asiakassuunnitelmassa.

Saattajapalveluoikeuden saaneen asiakkaan mukana voi kulkea maksutta yksi sellainen henkilö, joka on kykenevä toimimaan saattajana. Mikäli asiakkaan todellisena saattajana toimii toinen kuljetuspalvelun asiakas, hän ei menetä kuljetuspalvelumatkaa matkalta, jolla toimii saattajana.

Avustamislisä

Kuljetuspalvelumatkaan kuuluu kuljettajalta saatava apu siirtyessä noutokohteesta autoon ja kuljetuksen päätepisteessä autosta sisätilaan. Mikäli asiakkaan toimintakyky lisäksi edellyttää, että hänen on kuljetuksen aikana matkustettava pyörätuolissaan ja siten kuljettaminen vaatii esteettömän auton eli inva- tai paritaksin käyttöä, myönnetään asiakkaalle erillisellä vammaispalvelujen viranhaltijapäätöksellä oikeus avustamislisään osana hänelle myönnettyjä kuljetuspalveluja. Avustuslisä voidaan myöntää invataksi/paritaksikuljetuksiin.

Vakiotaksin käyttöoikeus

Yksilölliseen harkintaan perustuen kuljetuspalvelujen järjestämistapaan voidaan tarvittaessa tehdä poikkeus vakiotaksin käyttöoikeuden suhteen. Oikeus vakiotaksin käyttöön voidaan myöntää ainoastaan sellaisesta vammasta tai sairaudesta aiheutuvasta syystä, joka välttämättä edellyttää saman kuljettajan kuljetuspalvelujen käyttämistä. Järjestämistavasta poikkeamisesta tehdään aina vammaispalvelujen viranhaltijapäätös ja asiakkaan on haettava vakiotaksioikeutta kirjallisesti.

Muut erillisoikeudet – käytössä MYK-alueella

Erityiskalustotarve, esimerkiksi henkilöauto, tuoksuton auto, invataksissa erityisvahva nostolaite.

Oikeus tilata kyyti noudattamatta ennakkotilausaikaa.

Yhdistelykielto, samaan kyytiin ei yhdistellä muita matkustajia.

Vammaispalvelut

Oikeus tilata kyyti tekstiviestillä.

5 KULJETUSPALVELUJEN KÄYTTÄMINEN 1.1.2023 - 30.9.2023

Asiakas maksaa kuljetuspalvelumatkasta omavastuuosuuden, jonka suuruuden määrittää Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluehallitus päättäessään asiakasmaksuista. Omavastuuosuuden määräytyminen perustuu joukkoliikenteen taksoihin.

5.1 Matkojen tilaaminen ja yhdistely MYK-alueella

MYK-toiminta-alueella hyvinvointialue korvaa kuljetuspalvelumatkan omavastuuosuuden ylittävän osan vain siinä tapauksessa, että matka on tilattu etukäteen MYK:sta.

Mikäli kuljetuspalveluasiakas käyttää palveluliikennettä kuljetuspalvelumatkana, asiakkaalta ei peritä omavastuuta ja matka vähentää asiakkaalle myönnettyjä kuljetuspalvelumatkoja.

Mikäli asiakas matkustaa tavanomaisesti maksavana kuntalaisena, palveluliikenteen matka ei vähennä asiakkaalta kuljetuspalvelumatkaa ja asiakas maksaa joukkoliikennetaksan mukaisen maksun.

Samassa kuljetuksessa voi matkustaa useita kuljetuspalveluasiakkaita. Jokaisen matka on tilattava MYK:sta. Jokainen maksaa omavastuuosuuden ja käyttää yhden hänelle myönnettyistä kuljetuspalvelumatkoista.

5.2 Iisalmi, Kiuruvesi, Sonkajärvi ja Vieremä

Kuljetuspalvelujen maksukortti

Iisalmen, Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän kuljetuspalveluoikeuden todentamiseen käytetään kuljetuspalvelujen maksukorttia. Asiakkaan tulee kuljetuspalveluja käyttäessään esittää maksukortti matkan alussa kuljettajalle, joka tarkistaa matkustusoikeuden.

Matkojen yhdistely

Kuljetuspalveluasiakkaita kannustetaan matkojen vapaaehtoiseen yhdistelyyn. Yhdistellyistä matkoista maksetaan jaettu omavastuuosuus. Yhdistelymatka on matka, jonka kuljetuspalveluasiakkaat tekevät saman reitin varrella tapahtuvissa matkoissa. Yhdistellyllä matkalla kaikkien kuljetuspalvelukortit luetaan auton maksupäätteessä ja matka kuitataan kaikkien asiakkaiden kortilta tehdyksi.

Palveluliikenne

Palveluliikenteen matkat eivät vähennä asiakkaan kuljetuspalvelumatkojen määrää. Asiakas maksaa joukkoliikennetaksan mukaisen maksun.

Vammaispalvelut

5.3. Lapinlahti, Rautavaara, Joroinen**Rautavaara**

Kuljetuspalveluasiakkailla on yksilöllinen taksin kutsuoikeus, jolloin hän valitsee itse taksikuljettajan. Asiakas todentaa kuljetusoikeutensa näyttämällä viranhaltijapäätöstä ja maksusitoumusta taksikuljettajalle. Taksilaskun yhteydessä tulee liitteet matkojen käyttäjistä, minkä mukaan hyvinvointialue seuraa kuljetusmatkojen toteutumista asiakaskohtaisesti.

Lapinlahti, Joroinen

Taksikuljetukset on kilpailutettu Sansian kautta. Asiakkailla on lista takseista ja he tilaavat kyydin suoraan itse. Asiakas näyttää taksikuljettajalle viranhaltijapäätöksen, jolla käyttöoikeus todennetaan. Hyvinvointialue seuraa kuljetusmatkojen toteutumista asiakaskohtaisesti.
